

VILTSPÅR & EFTERSÖK

Så blir ni ett team i spåret

HELENA LYCKOSKOG

Är du nyfiken på spår?

Grattis till dig och din hund i så fall! Du vet ju hur hälsosamt det är att komma ut i naturen: Det sänker stressnivåerna, förbättrar din psykiska och fysiska hälsa och stärker dina kognitiva förmågor. Men det finns fler fördelar! En hund som får komma ut i skog och mark och använda sin fantastiska nos blir lugnare och mer tillfreds i vardagen. En hund som spårar får utlopp för sin energi, vilket innebär att risken för att hunden ska behöva agera ut sin energi på ett – för oss – oönskat vis blir betydligt mindre.

Redan som barn kände jag en speciell samhörighet med hundarna. Jag ville förstå dem. Jag satt på köksgolvet, bredvid sängen som min första hund, cairnterriern Mason, låg i. Jag kände mig alltid väldigt lugn när jag satt där med honom – och jag tror att det var en ömsesidig känsla. Vi gjorde allt tillsammans. Han var med mig överallt. Vi tog oss ut i skogen på långa promenader bara han och jag, ut i en skog full av spår, dofter och nya stigar att upptäcka. Vi bara fortsatte dit stigarna bar oss. Ibland var vi ute i flera timmar och strosade.

Jag tror att allt började redan då: Mitt intresse för viltet, skogen och framförallt hundars beteende. Det har passerat några år sedan dess och mitt intresse har nu också blivit mitt yrke. I början av 2000-talet började jag, efter att ha utbildat mig, hålla viltspårkurser. Sedan blev jag viltspårdomare och eftersöksjägare. Genom åren har jag haft förmånen att möta tusentals hundar – olika raser och individer. Det är alla dessa hundar som lärt mig allra mest. Jag har fått se alla möjliga typer av beteenden, skilda individer och olika problem som kan dyka upp. Jag har sett hundar skina upp av lycka när de övervinner en svårighet. Jag har sett hur förare först fått aha-upplevelser och därefter ett helt annat samarbete med hunden i spåret.

Jag kommer aldrig tröttna på att vid ett spårslut få sitta ner ihop med dig och mysa med din hund. Att få visa den att den just gjort världens bästa spårarbete. Jag kommer aldrig tröttna på att få höra din hunds vrål av lycka i bilen när den vet att den är hos mig och ska få göra det den älskar. Jag kommer aldrig tröttna på hundpussar eller hundmagar som vill bli klappade. Det är alla dessa hundar som ger mig energi varje dag. Jag är en lyckans ost som har fått träffa var och en av dem.

Innan jag bestämde mig för att skriva den här boken tänkte jag först att det kanske inte finns material nog till en hel bok. Jag hade ändå skrivit ett ganska utförligt kapitel om viltspår i den bok jag släppte 2018, Med passion för det vilda. Men ack så fel jag hade! För när jag sedan började tänka efter fanns det hur mycket som helst att tipsa om och berätta om. Helst skulle jag vilja berätta om varje enskilt ekipage jag mött och deras utveckling. Men då hade jag fått skriva i 100 år. Jag har istället försökt att skriva om det som jag tycker är absolut viktigast – som jag tror att du kan ha nytta och glädje av.

Oavsett om du precis är i starten av att börja träna viltspår med din hund, eller om du är en erfaren eftersöksjägare, hoppas jag att du ska få inspiration när du läser boken. Kanske kan du få en och annan tankeställare också? Ibland kan det vara små detaljer i ditt sätt att föra hunden eller i ditt val av utrustning som påverkar resultatet – och om detta skriver jag en del.

När jag tränar hundar finns alltid min kunskap om hundpsykologi med som en viktig grundpelare. Detta bidrar till att föraren blir ett team med sin hund. För om du förstår vad din hund gör när den arbetar med spåret och även varför den gör som den gör, är det enklare för dig att påverka resultatet. Det är viktigt att veta att en hund inte är den andra lik. Du kan inte ta en övning, presentera den för tio hundar och räkna med att de ska ta sig an övningen på samma sätt. Därför är kunskapen om din hund och dess agerande utifrån ras och individuella egenskaper avgörande.

Jag hoppas du får mycket inspiration och mer förståelse för både hur din hund arbetar i spåret och hur du kan bli en bättre förare efter att du läst denna bok. Du kan ta del av de olika övningarna och testa nya sätt att lägga spår för att utmana dig och din hund. Det finns tips på övningar som passar alla individer, oavsett kunskapsnivå. Har du kanske stött på problem i din träning och lagt den på hyllan ett tag? Förhoppningsvis hittar du förslag på lösningar som gör att du känner dig laddad att ta tag i träningen igen. Tänk efter, våga göra en förändring. Var tyst i spårskogen och titta på din hund! Observera, känn in och förstå. Njut av stunderna i spårslutet, där det bara är ni två, din fyrbenta bästa vän och du, som lyckats med något fantastiskt. Stanna tiden där en stund och bara andas.

Helena Lyckasrög
Alingsås, hösten 2021

VILTSPÅR & EFTERSÖK

Så blir ni ett team i spåret

© Helena Lyckoskog och
Klickerförlaget Göteborg AB, 2021

Författare Helena Lyckoskog
Redaktör Lena Gunnarsson, Klickerförlaget
Korrektur Ulrika Jannert Kallenberg, Orda Om
Illustrationer Jenny Nyberg
Grafisk form Johan Jarlsmark

Foto Samtliga foton är tagna av Christer Hansson, förutom foton på sidorna försättsblad, övre bild 61, 67, 69, 99, 104, 108, 135, 147, eftersättsblad, vilka är tagna av Daniel Rydsmo, 48, 59, 93 vilka är tagna av Alexandra Tolfsson, nedre bilden s 53, 57, nedre bild 61, sid 62, 63, 132, 137 vilka är tagna av Helena Lyckoskog samt 106 som är tagen av Lotta Persson.

Tryck Bulls Graphic, 2021
ISBN 978-91-986904-1-5
Webb www.lyckoskog.com

Framsidesbilden är tagen av Christer Hansson.

KLICKERFÖRLAGET GÖTEBORG AB
info@klickerforlaget.se
www.klickerforlaget.se

INNEHÅLL

<i>VILTSPÅR ELLER EFTERSÖK?</i>	9
<i>GRUNDERNA I SPÅRLÄGGNING</i>	21
<i>FÖRA HUND I SPÅR</i>	29
<i>UTRUSTNING</i>	51
<i>LÄSA HUND</i>	67
<i>STARTA PÅ VILTSPÅRPROV</i>	77
<i>ÖVNINGARNA SOM FÖR DIG VIDARE</i>	91
<i>FRÅGOR OCH SVAR</i>	133
<i>HJÄLTARNA</i>	145
<i>TACK</i>	159

A photograph of a person and a dog in a forest. The person is wearing a dark cap and jacket, and the dog is black and white. They are surrounded by tall trees and green foliage. A semi-transparent green box is overlaid on the right side of the image, containing text.

LÄSA HUND

”Lita på din hund i spåret!” Eller ... ska du verkligen göra det? Då kan det ibland bli bekymmer. Framförallt om du inte lärt dig att läsa din hund ordentligt. Om du ska kunna lita på din hund innebär det rent krasst att hunden aldrig växlar över på andra spår oavsett vad som händer. För det krävs en riktig specialist – det vill säga en hund som helt saknar intresse för att följa färskare spår av friskt vilt eller annat som kan dyka upp. Så, kan du lita på din hund? Om svaret på den frågan är nej får du i det här kapitlet råd kring hur du kan lära dig att läsa din hund.

Du ska kunna lita på dig själv. Det är det allt handlar om. Det är inte du som ska lära din hund att spåra, utan det är du som ska lära dig att se hur din hund spårar. Det är lätt att falla i fällan att bara fokusera på att hunden ska komma fram till en vilt del. Fokusera istället på vad som händer i spåret och varför. Då kan du lära dig så mycket på vägen: Hunden viker till exempel av åt vänster från spåret, i samma stund känner du att vinden ligger på lite extra mot din högra kind. Det är din ökade uppmärksamhet på detaljerna som gör att du kommer utvecklas och förstå. Det är detaljerna som gör att du kommer tycka att spårträningen är ännu roligare.

Liggtid och nosen i backen

Det är två saker du först och främst behöver ha koll på. Nummer ett är att ju kortare tid ett spår legat, desto svårare är det för dig att läsa din hund. Ett spår som bara legat ett par timmar är egentligen inte svårt för hunden att följa. Däremot kan du uppfatta hunden som ofokuserad och slarvig, framförallt om spåret legat kort tid. Anledning till det är att dofttunneln är väldigt stor, då behöver hunden inte koncentrera sig nämnvärt och kan ta sig fram rätt ivrigt i spåret. Hur hundar tar sig an ett spår med kort liggtid kan förstås skilja sig en hel del både när det kommer till ras och individ. Generellt är det vanligare att lite yvigare och snabbare hundar uppfattas som lite slarviga. Ligger spåret däremot en längre tid, gärna över natten, blir dofttunneln mindre och doften far inte runt i luften på samma vis. Hunden måste då koncentrera sig mer och du ser lättare att hunden spårar.

Det andra du behöver ha koll på är det där med att hunden ska ha nosen i backen när den spårar. Har den det så är den rätt kan man få höra. Men som de sa i ett känt gammalt barnprogram: ”fel, fel, fel, fel!” Olika raser arbetar på olika sätt, dessutom finns det individuella skillnader.

Det är inte du som ska lära din hund att spåra, utan det är du som ska lära dig att se hur din hund spårar.

Ras och individ

Arbetar en labrador på samma vis som en basset hound i spåret? Nej, knappast. Och varför är det så? Ska inte alla hundar gå i spårkärnan med nosen i backen? Nej, inte om vi ser till rasernas olika användningsområden. Vi kan som exempel börja med att jämföra de två raserna jag precis nämnde. En basset hound är en utmärkt spårhund. Den är genetiskt oerhört spårnoga. Jag brukar säga att den har med sig block och penna ut i spåret och gör noteringar om varje förändring i spåret. Steg för steg. Ofta är det en dröm att spåra med en basset hound – de håller ett skönt, lugnt tempo. Men viltintresset är stort, så låt dig inte luras. De är inte fullt så tydliga med att visa växlingar i spåret. Där är labradoren ofta mer tydlig, även om deras arbets sätt upplevs som mer yvigt, och de har ett högre tempo. Deras naturliga sätt att söka upp vilt genom att röra sig med nosen i vinden och slå fram och tillbaka gör sig gällande i spåret. Men det finns självklart inga regler utan undantag. Alla hundar är individer. Det går inte att generalisera alla labradorers sätt att spåra. Det är det som gör det lite svårare kanske, det finns för många ”om och men”. Därför har jag valt att gå igenom olika individers sätt att spåra, snarare än rasernas olika sätt. Det kan dock vara bra att känna till hur din ras vanligtvis arbetar. Du kommer säkerligen känna igen både dig själv och din hund i någon av delarna.

A person wearing a camouflage cap and outdoor jacket is kneeling in a forest, holding a leash attached to a dog. The dog is looking towards the camera. The background is a dense forest with sunlight filtering through the trees.

ÖVNINGARNA SOM FÖR DIG VIDARE

I det här kapitlet får du en bukett av olika övningar du kan plocka ur. Vilka du väljer att testa med just din hund beror såklart på vad du har för mål med din träning och vilken slags hund du har. Ska du starta prov eller är det eftersök som är målet? Fundera på vilka övningar som du och din hund behöver mest, variera mellan några få och se om du kommer närmare dina mål. Jag tipsar inte om några kilometerlånga spår — tvärtom. Fokus ligger på att dela upp det hunden ska kunna i olika moment. Övningarna ska skapa motivation hos hunden. Motivation ger både en säker och uthållig hund!

När du gör övningarna ska du, om jag inte skriver något annat i respektive övning, föra hunden som jag beskriver i kapitlet ”Föra hund i spår”. Tänk alltid på den viktiga energinivån. Du vill att hunden ska känna av ditt lugn så att den kan prestera på bästa sätt. Be en kompis filma dig och din hund när ni spårar. Då får du syn på detaljer i ditt och din hunds beteende i spåret som kan vara avgörande för resultatet – detaljer som du kan ha svårt att uppmärksamma när du går spåret.

Momentinläring

Jag delar alltid upp min träning i olika moment. Det är som sagt inte långa spår som gör dig och din hund framgångsrika eller gör din hund till en bra eftersökshund. Det är att hunden kan de olika momenten som ingår i ett spår som leder till det. Det är precis som i all annan hundsport: Du arbetar med flera små delar – moment – av en lång kedja, lägger sedan ihop delarna och får ett resultat. Alla momenten ihop kör du som regel bara vid enstaka tillfällen. Skulle du köra hela lydnadsklassen, agilitybanan eller långa, svåra spår flera gånger i veckan, skulle resultatet snart bli sämre. Motivationen minskar och hunden väljer att hitta på andra saker. Tränar du däremot hunden på att blir bra på de olika momenten och belönar på ett bra sätt blir hunden motiverad. Och motivation ger uthållighet. Ha detta i bakhuvudet när du väljer övningar. Vilket eller vilka moment behöver du och din hund arbeta mer med? Ett tips är att du skriver träningsdagbok. Där kan du ha koll på er utveckling, du kan också se en röd tråd efter hand; det blir tydligt vad som är era starka sidor och vad ni behöver träna mer på.

Motivation ger uthållighet.

Spårstarter

Spårstarter kan se ut på olika sätt beroende på om du tränar inför anlagsprov, öppenklass, eller håller på med eftersöksträning. I inlärningsstadiet och en del specifika övningar rekommenderar jag att du har markerade starter – alltså starter där du kan visa hunden exakt var starten är. De markerade starterna – den typen av start som är i anlagsklass – är inte

krångliga för hunden. Däremot kan en öppenklasstart utmana många förare och därför vara bra att träna lite extra på. Hunden vet ofta väldigt fort var spåret börjar i rutan, men vi som förare har en förmåga att försvåra det. Om du lär dig hur hunden ser ut när den hittar spåret i rutan blir det enkelt även för dig. Jag återkommer till detta. Om du tränar inför eftersök är det nödvändigt att hunden självständigt kan hitta spårstarter på stora ytor, samt kan hitta starten på hårda underlag som asfalt. Du behöver inte ta hänsyn till vinden när du lägger din start. Vinden kan ändra sig fort.

Markerade starter

När du lägger en markerad start är det bra att tänka på att du ska kunna se starten tydligt när du kommer tillbaka och ska visa på hunden. Om du sätter en snitsel i ett träd, göra en blodmarkering strax bredvid och sedan börjar gå spåret, då är risken stor att du inte riktigt kommer ihåg exakt var du gjorde blodmarkeringen, vilket kan skapa frustration när du kommer dit med din hund. Försök istället sätta en snitsel exakt där du gör din blodmarkering. Då vet du precis var du ska starta hunden och den får genast rätt doft i nosen. Det är den enda snitseln du bör sätta i hundens ögonhöjd. Dessa starter använder jag i motivationsspår,

HJÄLTARNA

När du nu har kommit hit, till slutet av boken, hoppas jag att du har fått med dig en hel del nya tankar och idéer för fortsatt träning. Du kanske redan har hunnit testa på någon av övningarna eller till och med anmält dig till prov? Förhoppningsvis har en helt ny värld öppnat sig för dig. Välkommen! Jag hoppas att du kommer känna lika mycket glädje i din spårträning som jag gjort under alla år. Men ibland är det inte glädje jag känner. Ibland är det frustration, hopplöshet och ja, rent av ilska – och nu pratar jag om sådant som kan hända vid ett eftersök. Det är oerhört känslofyllt att hålla på med eftersök. Du måste vara förberedd på allt. Det blir också en livsstil. Jag tänker avsluta boken med några historier från verkligheten. Det är historier skrivna av personer som i mina ögon är hjältar, ihop med sina hundar. De gör allt de kan och lite till för att hjälpa ett djur som lider.

Eftersöksjägarna med sina hundar – det är de som går upp mitt i natten, oavsett vilket väder det är, när polisen ringer om ett påkört vilt. Det är de som finns till hands när ett skott inte satt precis så som det var tänkt. De är sanna hjältar som bara på grund av ett brinnande intresse och ett djupt rotat etiskt tankesätt finns där när olyckan är framme. De är hjältar. Jag är fantastiskt stolt över att vara en av dem.

Som eftersöksjägare samlar man på sig en hel del historier genom åren. Både historier som får lyckade slut och historier som ger extra djupa veck i pannan när tankarna går tillbaka. Mina veck i pannan blev extra djupa då jag gick längs en högt trafikerad väg för att hitta övergången där rådjuret sprang över och blev påkört. Jag hade en sträcka på 200 meter att leta på. Det var en tidig morgon, som det ofta är. Det var kallt och rått i luften. Stina, min tax, är oerhört duktig på att hitta dessa övergångar, men idag tog det extra lång tid. Anledningen till det var att en bilförare bestämde sig för att just bredvid mig och Stina, hänga sig på tutan och gasa på ännu mer. Jag tror inte ens att det var en meter till oss där vi gick. Både Stina och jag blev skrärade och såklart tappade vi fokus en stund innan vi kunde fortsätta arbetet.

Många gånger har jag stått med vatten upp till låren, kravlat under taggtrådar, svettats och blött, men det är inte det jag tänker på, det är inget ovanligt. Det jag minns är den speciella och starka känslan när jag får syn på det skadade viltet, gör en analys av läget runt omkring, av djurets skick, bestämmer mig för hur jag ska agera utifrån det jag ser, och sedan få ett avslut är speciell. Att få lyckas hjälpa ett vilt till gröna ängar och eviga skogar utan lidande, tillsammans med min bästa vän. Jag kan inte ens sätta ord på den känslan.

Jag har bett sju eftersöksjägare att dela med sig av varsin berättelse från sitt arbete. Här kommer deras historier.

En kylig galt

De eftersök jag minns bäst är inte dem som gått bra från början till slut, utan dem som börjat dåligt för att raskt gå sämre, men som man genom att kavla upp ärmarna, och faktiskt gjort det man bör göra och inte vad man känner för. De gånger man skulle ha gett upp om det inte

VILTSPÅR & EFTERSÖK

Det här är boken för dig som är nyfiken på viltspår och/eller eftersök. Den är även för dig som redan har kommit en bit i din träning och vill få nya roliga övningar som utmanar dig och din hund – och utvecklar er som team.

Är du nyfiken på vilka små detaljer som kan göra stor skillnad i spåret? Är det ditt val av utrustning? Hur du hanterar linan? Eller hur du lägger upp en specifik övning? Och vad är egentligen skillnaden mellan viltspår och eftersök?

Vill du bli bättre på att förstå det som sker i spåret är det här boken för dig. Författaren ger initierade tips på vad du ska titta efter, hur du kan tänka och göra när hunden gör si eller så i spåret. Boken är dessutom full av kreativa övningar som utvecklar både dig och din hund.

Om Helena Lyckoskog

Helena Lyckoskog är viltspårdomare och eftersöksjägare och utbildar inom båda fälten. Hon brinner för att skapa förståelse för hur hundar fungerar. Varje år dömer och tränar hon över tusen olika hundar i viltspår samt håller föreläsningar och kurser över hela Norden. En av hennes största drivkrafter är att ge hundförare den kunskap som behövs för ett mer lyckat resultat i spåret. Hon har tidigare gett ut boken Med passion för det vilda – jakten, hundarna och maten på Klickerförlaget.

Klickerförlaget Göteborg AB
www.klickerforlaget.se

